
Tandori Dezső

A PALACKPOSTA POFÁTLANSA?

I.

„Önmagába visszatérő kör.” – „Napjaink meg vannak számlálva.” – „Adatok egy biztos pontot, kifordítom a világot.” Stiláris változatok mindhárom változatra elképzelhetők. Változatok a változatokra. De minek a változata a három idézőjeles közlemény?

Nyilvánvalóan az életet, a közforgalmú beszédet, kifejezéseit idézik. Az első kijelentés butasága kézenfekvő. Önmagába visszatérő körvonal, legföljebb. Vagy vonal. Erről is ejtünk pár szót.

Ma „napjaink”-dologhoz némi bevezetés kell.

Megalapozza azonban az egészet a „pont” ügye.

Nézzük.

Már csupán azért is vállaltan közmulattatói jegyben írunk, mert szakértői e kérdésnek nem vagyunk. Vagyis... csak annyira, mint bárki, bármely stb. gondolkodó ember. Ha méltóztatik.

II.

Euklidész szerint a pontnak nincs kiterjedése. Nem *ismerem* (lásd „szakértője nem vagyok”) a nem-euklidészi geometriákat, és a párhuzamosok nevezetes végtelenbéli találkozásával kapcsolatban nem akarom azt mondani: íme, a mi nagy honos gondolkodásunk, büszkélkedésünk. Egyáltalán, a különben zsenialitásnak is nevezhető Karinthi-humor. (Frigyesi.) Hogy a párhuzamosok leteszik (megemelik) kalapjukat etc. Ebből a mi itteni szemléletünkől sarjadt az, hogy humorral minden elintézhető, helyettesíthető, ráadásul a hatalom és fölényeskedés és dicsőség és prosperálás jegyében s ígéretében.

Egy (sláger)édelgészhasznú világban élünk. Mely anthraxos is közben. Egy agyonsportozott világban. Egy agyonhasznodottban.

Ám itt mindenről: csak röviden.

Tehát a pont.

Ha az euklidészien felfogott pontnak nincs kiterjedése, nem lenne ábrázolható se (a pont) például abban a könyvben, melyből, halvány emlékeimet (iskola) visszaigazolandó, meríték.

Ott az ábrázol pont. Melyről azt olvasom, nincs kiterjedése.

Nem szálhasogatást művelek, mikor efféléket írok, tehát azt sem mondom: az a pont ott a könyvben már a nem-euklidészi geometria pontja volt. De menjünk tovább. Ha a pontnak netán van (s igenis elképzelhető, hogy van!) kiterjedése, többfelé ágaznak a dolgok megint.

Ha van a pontnak kiterjedése, akkor a ponton „belül” kell, hogy legyen, távolságviszony is. Hossz. (Engedjük meg: eltekintünk a tollal, grafittal etc. megrajzolt pont olyas fizikai kiterjedésétől, mint a./ belemélyedése a papírba, fába stb., b./ a rajzanyag – toll, tus, ceruza etc. – vastagsága.)

Ismételjük önmagunkat: ama könnyelmű, léhának rémlő kijelentésünk, mely kellő gúnyban is részesült (közönyben egyébként, figyelemben más-egyébként), hogy ugyanis volna ilyen: „A legrövidebb távolság egy pont közt”, s ahogy ezt megmagyaráztuk mégis, hagyományos logikával, tehát hogy nem Karinthy-vagy-jobb-humor volt... tehát, hogy „A legrövidebb távolság: egy pont *közt*”, ergo a „pont” szó itt *éppen* jelentésű, s nyilvánvaló (bár hogy miért kell ezt külön mondani is? ennyit megengedünk), hogy a legrövidebb távolság akkor az, hogy „amennyi, ami, amekkora épp *valamik közt van*”. Ismét elágazunk.

És ismét, de utoljára megjegyezzük, hogy szerény dolgozatunk olyanoknak szól, akik nem elsősorban azzal törődnek, hogy mekkorák bizonyos lelépési díjak, mennyire érzékiek némely énekesnők orrhangjai, mi lesz a szomszédnál a legközelebbi vendégségkor ebédre, mikor lesz vége a béke nem-tudom-hol, pl. barátaikkal, otthon, munkahelyükön, nekik, a népeknek (?) etc., nem!, azoknak szól szerény dolgozatunk, akik az elvontnak bélyegzett gondolkodást nem tekintik tárgy nélkülinek, tárgytalannak (mely két kifejezés sem azonos!).

Tehát két dolgot tételezhetünk fel.

Ha pontnak van kiterjedése...

De menjünk még visszább.

Ha Euklidész szerint a pontnak nincs kiterjedése, akkor a pont nem ábrázolható.

Akkor az a pont csak ideaként létezik.

Van, ahol ez rendben alakul így. Nincs hiány, nincs képtelenség.

Akár egy gép tengelyének, körforgó izéjének is lehet ily elvi közép-pontja. Hogy népszerű hetilapok szintjére ne menjek.

Vissza a lényegibbekhez. Az euklidészi, kiterjedés nélküli pont jószerén eszme. Ha isteni, ha nem... e téren nagy a zagyvaság. Olyan elmék, mint Wittgenstein, a mi itt sokat emlegetendő „végtelenség Cantorunk” is elkezd néha egészen váratlanul istenezni, beugrani ebbe a kozmikuson túli nagybögőbe. Engem meglep, de hagyjuk.

Akkor minden ábrázolt (ábrázolható) pontnak van kiterjedése.

Ez sem igaz. Lehet, hogy egy elvi, eszmei etc. euklidészi pontot *ábrázolunk*, és akkor

a./ meg kell jegyeznünk, le kell szögeznünk, hogy ez csak jobb híján van (így, ez a látható pont),

b./ ez a pont már nem az a pont.

III.

Átkötőleg: ha a pontnak van (nem-euklidészileg) kiterjedése, akkor (bár kicsit olcsó megoldás) lehet *egy pont közt* is távolság. Nem ízlésem azonban a magyar nyelv tájjelegű, rétegjegyű, „népi”, hegyethágék-használata... ergo nem jó a tétel. Mégis, utalásként, a felkeltett képzet révén, valami gyanút hagy, lehetőség kiskapuját parányi résre nyitva, képzeletünkben.

Magam – *ízlésebbem szerint!* – inkább ezt nézem: ha van legrövidebb távolság (s itt nem Zénó, Zenon, írjuk akárhogy, nevezetes, de nem lenézendő, gondolkodási hézagainkra komolyan rámutató „vicceire” gondolkok... a távolság örök felezésére...), akkor ez olyan, mint az irracionális számok. Végtelenbe vész, sőt, nem is a végtelenbe. (Erről majd mindjárt. A végteleneknek nem csupán végtelen mennyisége létezik, hanem végtelen számú jellege is – ahol is mit jelent a „szám” szó?) Nincs meghatározhatóan legrövidebb út két pont közt. (Hagyjuk az „egy pont közt”-et.) Ha azt mondtuk: „A legrövidebb távolság – út etc. –: egy pont közt”, akkor nem jelölhető ki második pont. Mert hol van az az első ponthoz képest? Mennyire van tőle?

A pontok egymást-átfedését zárjuk itt ki.

Ergo, megint: ha valaminek pontokból kell állnia, elv, eszme, tétel, idea, axióma stb. szerint, hogyan álljon bármi is pontokból, ha már a második pont sem jelölhető ki? A helye nem? Többről van szó. A hely itt maga a létezés. A második pont etc. helye: eleve az, hogy lehet-e ilyen pontot meghatározni.

Tovább: az első pont micsoda? Miből van, ha kiterjedése van? Pontokból? (Ne „atomként” képzeljük el. Mégis... Ez az első, reális, mert ábrázolható, tényleges, mert nem-euklidészi pont: miből van?)

Az első pont is grafitból, tus-anyagból etc. van.

ha most hagyjuk is, hogy miféle pontokból van a grafit, a tus-anyag... nehéz helyzetbe kerülünk.

A pontnak lehet isteni, euklidészi stb. ideája, de fizikai valósága és ideája közt semmiféle összefüggés nincs!

Hagyom az ostoba közbevetésekre a választ, hogy tudniillik akkor itt eredet nélküli, merő materializmusról van szó?

Nem, itt arányrendszerekről, pontosabban: relációkról van szó. A pont mint térbeli, síkbeli kiterjedés nem hozható egy-az-egy vonatkozásba semmiféle elvvel, ideával, durván: elmélettel.

Pont elméletileg meghatározhatóan nem létezik.

(Ne akarjuk félreérteni. *A pont...* etc.)

Mármost miből áll az Euklidész által eleminek tartott vonal, egyenes? Miből áll a négyzet, a kör? Pontokból kellene állnia az egyenesnek, a vonalnak.

De milyen pontokból? Ha már a kiindulás után a második pont sem határozható meg? Mert ha van legkisebb távolság, hol van a másik pont?

Ha elhanyagoljuk a legkisebb távolságot, az elvi összességet iktattuk ki, és *elvi-ideai materializmus* hibájába estünk.

Nincsenek meg azok a pontok, melyekből az egyenes – tételesen, elvileg etc. – állhatna.

Van tehát a vonal, a kör stb. gyakorlati létezése, de elméletileg meghatározható létezése nincs.

Agyonhasznodott világ: egyre kevesebbek haszna. Vad végletektől eltekintve: „mind összejátszanak”. (Saját-haszonra.)

IV.

(Olcsó lenne ezt leemberiségezni, lepolitikázni, letársadalmasítani – ocsmány szóképzések! –, vagyis hogy: semmiféle alakulatnak nincs önmaga végső soron önkényes, esik-puffan-létezésén túli elméleti, elvi, erkölcsi – hoppá! ne – alapja. A dolgok, amik vannak, vannak, de sem euklidészi, sem isteni, sem világháborús, sem államelnökös-franciás stb. alapjuk nincs. Ezt el is hagyjuk. Bár a sejtésig elmentünk.)

Emberiség a szó visszaéléses értelmében van hatalmilag.

V.

Nem lehetünk eléggé dicsérhetőek jámborságos mértanunkért!

Mellékelt rajzaink egyikén látszik az önmagába vissza nem térő, inkább: önmagát elkerülő kör.

A fizikai valóságnak, a tényleges létezésnek elvi, elméleti alapjai nem lehetnek. (Bizonyítottuk.)

Ellenben ilyen alapon elképzelhetőek, ha a tényleges alakzatok nem zavarnak meg minket. (Nem tudom: az élet is elképzelhető, társadalmilag stb., ha államok, berendezkedések, társadalmak, szabályok etc. nem teszik lehetlenné számunkra, a – mit mondjak, szokás így beszélni – szebbet, a jobbat, az „igazat, igazit”.)

A „mai világ” nem – még nálunk sem, messze nem – a legrosszabb világ.

„Tehát” elgondolható a kör, mint elv, de nem a ténylegesen meglévő kör alapján. (Bocsánat: emberi agy és emberi agy különbözőzése! *Számomra* csak akkor képzelhető el a kör elvi alapja, ha nem látok tényleges, magát így is rámerőszakolni akaró kört.)

Ha tehát egy nyitva maradó kört látok, vágyképként – vagy erős okoskodással, hogy tudniillik a kör feltétlenül, s nem csupán zsarnokin etc. rám erőltetett rendszerként, létezik, akkor tudom gondolni, képzelni, érzékelésen túl érzékelni (az érzékelés: mint a slágerek, a rádiók etc., reánk-erőltetések!), ha nem látok konkrét (anyagi valóságú) kört.

Jámborságos mértanainkkal még csak megvetésben sem részesítjük a világi hatalmakat. „Ez” az a hatalom még jobb, mint „az”.

VI.

Kinek hogy (jön be ez az elvontság). Az olvasás: szórt tevékenység. Nem mentegetőzés ez, hogy...

Ezekről a dolgokról részben írtam már, részben nem: mindig újabb összefüggések adódnak. (A köv. összefüggés: „elmész te...!”)

De hogy a végtelen-kérdésre visszatérjek (és Cantora, mint jeleztem): a legtöbben azt mondják, nekik nincs matematikai érzékük stb., hagyjuk e kérdéseket. Helyes. (Az „elmész”: az íróé!)

A végtelen a körben, mint ábrában, semmiképp nem valósul meg. Már ha nem azt az utat járjuk (öncsaló, primitivizált, slágeres, polit. rendszeres etc. módon), hogy mit sómalmi ló kört járunk.

A végtelen a kör létre nem jöhetésében van jelen!

Mert nem pontok végtelensége adódik... lévén hogy már a második pontnál elakadunk... hanem a távolság negatív végtelensége. Hogy hol akkor az a második pont?? (Mint elmondtuk.)

Közbevetés:

Az olcsó sláger és az olcsó szellemiség azonosságot ad. Az olcsó, bár kétségtelenül szellemi rangú humor a második pont fölélé kérdőjel-részt rakna. (Lásd ábránkat.)

De ezzel ne törődjünk.

A pozitív egész számok sora (halmaza, mondjuk így, bár fogalmazásunk nyilván tudománytalan kicsit), tehát 0, 1, 2, 3 etc. – lévén, hogy nullával indul az egész, ebbe ne menjünk bele –, leszámolható, de végtelen sort (halmazt) alkot.

Itt van szükség pszichológiai ugrásra, határáttörésre, hogy ezt a halmazt (elemeinek leszámolhatósága mellett és ellenére) végtelennek, a nulladik – vagy bánom is én: az első – végtelennek tekintsük, érzékeljük, fogadjuk el stb., hogy ezzel így „számoljunk.” (Folyton a „ne törődjünk”-kel törődünk.)

És, ahogy pl. Cantor feltételezte a 19. század kései évtizedeiben, többféle, végtelen számú végtelent képzeljünk el. Mert az első végtelennél feltétlenül van nagyobb szám-végtelen, ha például elemeinek külön-külön összegét vesszük, lévén hogy ez a halmaz részekből áll, ezek viszonyban vannak egymással... világos, ugye, hogy ez így még „többet ad ki”, mint az eredeti – leszámolható, bár szerintem örök időnkig is leszámolhatatlan a számsor, halmaz.

Ne itt folytassuk. (Folyton kontrára vagyunk kényszerítve.)

Két pontunk közt ott a végtelen. A legrövidebb út alakjában.

Ezért nincs is második pont.

De akkor mik közt van a legrövidebb út?

S akkor oly abszurd, absztrakt, önkényes, szellemeskedő-e az, amit Kafka a nagybátyjáról mond, hogy e bácsika képtelenségnek tartotta az egyik faluból a másikba való átjutást még a legtalpraesettebb legényeknek a legjobb lovakon egy élet hossza alatt is, akár?

VII.

Természetesen végiggondoltuk (mi az, hogy „végig”? olyan sincs, ekképp), hogy valaki mindezt merőben haszontalan filozofálásnak ítélné. A torta nem is létező habjára kenendő habnak.

Lehet ebben igaza, de felfogásunk még mindig a bevégezhetetlen sor (halmaz, belső halmaz) valamely része.

És vajon, ez jut most legabszurdabbul az eszembe:

a./ ahol a legrövidebb távolság irracionális számsorát leállítjuk, nem pont jelentkezik-e?

b./ ha az irracionális, végtelenségig osztott „szám” valamelyik rész-elemét egyáltalán elképzelhetőnek, kijelölhetőnek tartjuk, mert hogy mi lehetősége van a $0,56789345216748391\dots$ -ből kiemelni valamelyik négyest... nem névjelleggel... de mint pontot?

tehát:

ha kitartunk kijelölhetőségei változatunk mellett, minek nevezzük ezt a pontot? A, B, C, TD, Karamazov Aljosa, Huvinka Bogárová... mi lesz a neve? Lehet 1, 2, 3... sőt, 0 is. Ami a számokra jellemző realizmus (nominalizmus? ebben nem megyünk bele) szépségesen rút példája.

Mert így kis híján (?) eljutunk oda, hogy ezek az elnevezések nem természetes számok, hanem természetellenes számok. (!?)

Viszont mivel A, B, C, TD, Karamazov Aljosa és Huvinka Bogárová is annyi volt, mint 1, 2, 3, 4... vagy 0..., a nevek, a tényleges létezők nem így természetellenes számok-e?

Amiképpen a pont, a kör, a négyzet stb., ha materiális kiterjedése van, de szám szerinti alapja nincs, nem természetellenes „szám” vajon? (Számszerűség. Természetellenes, mert materiális csupán?!)

VIII.

Irtózom az olyan aktualizálásoktól, hogy „slágerédelgés és anthrax”. Hogy: másfajtaságok kötelező honorálása, gajdesz.

Herakleitoszra is rá akarok térni, nem szeretném hát feleslegesen ismételtetni önmagam, mégis:

1./ a legelemibb „geometriai” elemek létéhez sem tartom célszerűnek és értelmesnek (az elvi, axiomatikus stb.) alap híján bármiféle isteni eleme bevezetését (s itt a zen fogalmaiig is elmennék, ahol persze eleve abszurdum a „fogalom” szó használata, tehát nem megyek el eddig),

2./ semmiféle alakulat-szerű társadalmiság (állam etc.) elméleti alapját nem látom, csak önkény-alapját: szövetkezések, józan ok nélkül – vagy túlságosan is józan okból – előadódó személyek, a jobb elmék számára szájbefogós akart-akaratlan előidézésére adott kiváltságok, a szellemietlen-álszellemi nagylelkűségek,

3./ semmiféle magánemberi kapcsolat *indokolható* eredetét nem látom, az érdeklehetőségnek ugyanis – részben a fentebbiek, részben az ösztönösen érzett anarchia, netán ennek szemforgató kivédés-hirdetés okán – végtelen a sora, ld. végtelen, s bár ponttól pontig nem jutunk, vannak kétségtelenül családi etc. kapcsolatok, ám itt látszik a legjobban, mennyire csak materiálisan, biológiailag,

4./ – és folytatható lenne ez a „végtelenségig” – a bonyolultabb szellemi összefüggések alkalmasint negatívítása helyett inkább az olcsóbb pozitívításokat választjuk, értsd: évfordulóünneplés, születésnap felköszöntés, érdekképviselés a viszontázs (sic!) reményében, avagy egészen balga, már-már anomális spontán jóindulat. (S ahogy már botfűlűek vagyunk saját gajdolásainkra etc. Evidenciának vesszük a... De mi lenne helyette?)

A „helyette” a butító békében a bankó bombarobbanása.

A „helyette” kérdése világian a háborúk durvasága.

IX.

A madarak „pofáit, pofácskáit” verébtől sasig tisztelem, érzem.

A palackposta nem az én nyilván annak tartott pofátlanságomat (Miért lenne, lennék az, persze?!) hivatott kifejezni, konkrét, merőben elvont – s így nagyon is konkrét! – „értelme” lesz.

De amit eddig is elmondani próbáltam: személytelenül, végképp indulat nélkül, merőben tanulmányozási jelleggel írtam, amit írok.

Amennyiben a vonal pontokból nem hozható létre, Hérakleitosz nevezetes örök változása (kétszer nem lehet ugyanabba a folyóba) is így ábrázolható materiálisan (csupán): ld. ábra.

Sakktáblának rajzoltam fel elsőül a dolgot. Mert a rácsozat, a hatvannégy „kockáé” is hérakleitoszi.

Jelzi például a mindig-más-játszmát.

Vagy jelzi: egyenes vonal, *ugyanazság* nincs.

Ám mi tovább is mentünk ennél: *azság* sincs. A vonal nem jöhet létre. A vonal önkényuralmilag *van*. Fizikailag. Egyéb lehetőségeket – ha így tetszik – elszorítva, kizárva.

Hérakleitosz örök változása „oly igen szent” örök változása egy önkényuralmi képződménnyel ábrázolható, és minél hívebben fejezi ki ez a lényegget (semmi sincs kétszer), annál rosszabb a dolog Hérakleitoszra nézve. Gyenge istenmásolat ő így, kifejezője feltétlenül anyagi eredetű, tehát meghatározhatatlan eredetű valami, amiről még csak annyit se lehet tudni axiomatikusan etc., hogy változékony-e vagy sem.

Hérakleitosz javára annyit hozhatunk fel csupán, hogy ha hiszünk az ő teóriájának, egyenes vonal nincs.

Lenne, ha megannyi pontból állna.

De nem állhat. Így csupán fizikai adottság. És nagyon furcsa, de épp ezért nem alkalmazható rá a hérakleitoszi tétel.

Vagy

a./ elkerüli (ez megint más téma),

b./ vagy önmaga cáfolataként az, ami.

Itt pedig kétszeres tagadás van, a változás kétszeres állítása, ami az ugyanannak-maradásra nem jó bizonyíték. Csak feltételezés.

A változás tehát csak annyiban jobb, mint a tételes, elvi, nem-materiálisan-isteni (na, köszönöm a materiálisan istenit, nem?) levezetés, feltételezés, hogy legalább van kétszeres tagadása.

Egyszerre igenlésként csak a létalapozott „nem”-et ismerem.

X.

Tudom, itt többen nem követtek már, ezért térjünk rá gyorsan arra, amit címünk jelzett.

Tömérdekféleképp élhetnénk vissza az itt megteremtett lehetőségeinkkel (melyek akkor lehetőségek csupán, ha valaki az egészet úgy, ahogy van, nem vágta rég a falhoz stb.); nem tesszük. Semmi értelme és haszna nem volna, ha a „valósból” elmenekültünk egyszer, aztán az elvontabbat a

---

visszatérés lehetőségének szeretnénk látni, mi több s gyalázatosabb, használni.

Rajzoltunk egyszer ilyet: az ómega és az alfa, a csodálatos horgászat. Itt (bocsánat) az ómega, mint egy emberi ülep, a hullámokon ül (talán mert minden változó, s nekünk Hérakleitosz: a hullámozás maga).

Hérakleitosz mellett szól, persze, a világ slágeres, formalista-irodalma, számítógépektől az eltorzulásos stb. állaga. A sztárkultusz, a megjelenés-mítosz, megannyi jelenség-abszolútizálás. Amikor a kört, a vonalat stb. materiális jelenségnek neveztük, véletlenül sem jártunk közel vele a Bungyó Julis rokolyájához, a Jackie fenekébe dugott répához stb.! A tévé-műsorok zöméhez, a bajnokságok örök-ugyanazához etc. A kör, a vonal etc., bármennyire nem érdemes is isteni eredetet, bármennyire nem is lehet elvet, elméleti levezetést stb. alkalmazni dolgukban, messze világunkfeletti. Már a „világunk” szó ocsmányságát akkor sem tekintve.

Mi több: a legrövidebb út kijelölhetetlensége nem azonos azzal, hogy

a./ Kukány Bécivel nem érthetünk egyet, mert ő egy hazug disznó,

b./ Szájony Csucskával sem, mert ő egy disznó hazug, és

c./ – – – senkivel, mert érdekei mások

meghatározottságai mások,

nevét se tudjuk jól, ld. Eliot a macskáknál, hány név van,

d./ meg egyáltalán nem is kérdés ez az egész.

Amennyiben kérdések vannak, elhálnak azok ott, ahol álmunkban Eliot szerint (ld.!) a tenger alatti termet láttuk, halottuk az énekeket ott etc., és beledöglünk, ha emberi hangok kezdenek szólítani minket.

A pont, a kör etc. nem-euklidészi változata sem döglik bele abba, ha emberileg szólítjuk. Ha emberiesítjük. Attól se emberi nem lesz, igazolásunkat nem adja tehát.

Ezt nevezik elvont(abb) gondolkodásnak. S nem igaz, hogy luxus. Adottság (vagy sem).

Az érdeminek remélt palackpostához már „Héri” is tisztátalan.

XI.

Minden vadászatot, horgászatot, ha tehetném, köztörvényes bűncselekménnyel „büntetnék”. (Magamat ekképp.) Tehát az ómega, mint a nagyvalagú horgász és az alfa, a halacska... hagyjuk. Jelzés csupán.

Mulatságos vicc „A csodálatos horgászat”. De vegyünk fel egy szélső példát.

Ha Cantor egymást követő végtelenjeihez a pszichológiai ugrást megtettük (a határt áttörtük), tessék: Hérakleitosz örök változása egyetlen végtelen lehet-e?

Követek engem, ugye?

Vagy a hullámvonal leszámolhatatlan hullámú, de bezáruló kört ír le?

(Ez elég jó gondolat, végre. Higgyenek nekem.)

Így zárt körben van az egyetlen feltételezett egyetlen ómage, a végek végbetűje, meg az alfa, a kezdetek kezdetéé.

Kifoghatja-e a zárt körben mindenképpen az ómega az alfát? Ha beleőrülök se tudnék erre választ.

Cantor a maga dolgába kicsit beleőrült, sőt.

Magam a magaméba nem fogok. (Reméljük.)

A következő végtelen ugyanaz a hullámvonal-e? De félek, ezzel a térbeliséghez érkezem, semmiképp se tegyem! Efféléssel nem is fogok foglalkozni.

Ugyanaz az ómega fogja-e ki (vagy nem fogja ki) „ott” az alfát? Gyanítom, ezek „demagóg” kérdések.

De lehet, hogy nem. Sőt, semmiképp sem demagógok. Vannak hiányos rendszereke, vannak ilyen axiómák alapján így, amolyanok alapján úgy felfogható, bizonyítható, bizonyíthatatlan stb. „tételek”, kérdések. S van, aki nem alkalmas felfogásukra, s ez nem baj!

Mindent már eleve önmaga (immanens, bár külső) közege torzít el, tesz érdemileg lehetetlenné. Persze, emberkapcsolat csak emberlétben van.

Ember és ember kapcsolatának képtelenségét – amivel nem mondtuk azt, hogy gyakorlati képtelenségét, pl. szeretetnek hitt valami, netán igaz (?) szeretet, szeretkezés, haszonelvű kapcsolat, összekényszerítettség... bár itt már lassítunk – *a két pont létrejöttének lehetetlenje* határozza meg. Ismételjük: gyakorlatilag van „kör”, van „vonal” etc. materiálisan, sőt, ha a szeretet, az igazi (?) nem materiális (ne taglaljuk az idegi, agyi etc., netán a tudati-vélelmi változatokat), akár nem materiálisan is az itteni körző, vonalzó, grafit etc. határozza meg. De épp a gyakorlati emberkapcsolatban – melynek érdeminek kellene lennie! –, az együttélésben, s legyen az szaktársi, házastársi, testvéri etc., állampolgártársi stb., a viszony lehetetlenné tétele következik el, már ha nem nyomban azzal indul az egész. Az együtt-nem-lévő-együttlét... az egymás elszorítására épülő együttlét... a jótettek kétes indokaira épülő összetartozás stb. –: ne is folytassuk. A lényeg nem ez. Hanem hogy a két ember, két test-és-lélek, két lélek etc. együttese ugyanúgy a pont *közt* elvére pül, a létre nem hozható második pont „gyakorlatára”, és így nem lehet embernek valódi, a két „pont” (legjobb esetben egy pont s egy elvi, imaginárius „másik”, létrehozhatatlan pont) gyakorlata, anti-gyakorlata alapján érdemi köze semmiféle szervezetszerűséghez, sőt, mivel az államnak (mi az állam? kik az állam?) katonára, pénzre, érdekképviselésekre van szüksége, nyilvánvaló, hogy ugyanúgy, mint az egyház, egy ideig a család, a szervezetek bármelyike

---

(nem beszélünk itt, s ezzel az államnak igencsak hízeleghetünk, nyers erőszakra épülő szerveződésekről), a szervezetszerűségnek tehát, leszámítva önmagunk testét-lelkét, érdeke, hogy a dolgokat a legjobb színben tüntesse fel, erkölcsi kötelességeket hirdessen (kétesen!), vagy mégis erőszakos legyen.

XII.

„Létalapozott”: ilyesminek értem az ottliki káposzta... város... érzetet. Ezt nem nevezhetem másnak, csak formalizmusnak. Az egész ilyen irodalmat.

Kérdések viszont: hogyan ábrázolható az ómega és az alfa két végpontként, ha végtelen (? mi az?) egyenesen, hullámvonalon helyezkednek el? Hogyan ábrázolhatók ekképp, ha körben vannak?

Jelölhető-e az a tény, hogy (baromság: saját farkába harapó kígyó!) az ómega kifogja az alfát?

Nem önkényes-e a dolog az alakzatok okán? Ha az alfa-alak lenne a végbetű, az ómega lenne a hal...

Tovább: a következő „rendszerben”, végtelenben, mondjuk, Hérakleitoszében, miféle érvénye van az „előtte-volt” alfának és ómegának?

Jelzettek? 1-es, 2-es, ahogy haladunk?

Mit fejeznek ki?

Meddig van értelme, magunk-számára-érvénye a kifejezéseknek?

J. A.: már mindent mer, de nincs értelme semminek sem.

Magam, szerényen: már nagyon sok mindenről tudok szólni, de nem nagyon van kinek.

A természettel, a várossal stb. már nem vagyok ily kapcsolatban. Mióta elvackoltam a lábam, és – saját művem! nem úgy, mint a sok gépelés, „a világ” miatt leromlott állagú kezem, vállam stb. – nem „vittem el orvoshoz”, gyógyul, ahogy gyógyul, esetleg nyomorékká, s ezt nem úgy értem, hogy sértett volnék, korántsem; a magam műve...! Mégis, már ez a 4–5 hét elegendő volt, hogy „kint a városban” idegenként járjak. Ne érjek el igazán egyetlen pontig se. Gyönyörű, kettévágott puykorbugungyok, sázműnyok, hoszindingok, prufengrészák, fintógyók, *káposzták* szépségei, saláták (jó, veszek salátát madárkámnak!), kenyerek etc. közömbösek, nem is közömbösek, nem is közönyös vagyok, de... (És ez nem „dili”, hogy többé nem megy ki az utcára.)

Az író: kifejező. A kinek írj? kérdése hazugság lenne, ha volna kibúvója. Hogy kelkáposzta, saláta, kenyér etc. Máskülönben is „lement” minden. Beszélgetések, utazások; kibírhatatlanná eltúlzott konkrétumok. (Vagy nem eltúlzottak.) (Nem „megszólíthatatlanság”.) Miért akarjam csalónak, üveg-falon-túlinak érezni magam, amikor a káposzta, a krumpli, paprika stb.,

---

eladó etc. iránt nem érzek semmit. Hízeleg nekem, hogy kíméletlen vagyok a formalizmus iránt.

Az érzés iránt nem érzek semmit. Nem a formalizmusról van szó.

Totyí madaram iránt érzek. (Nem a... ld. végtelen...-ról van szó.)

2-ligás bajnokságunk (medvék, kártya, 32–33 év) iránt érzek.

Némi habozással mondom: elemezgetem azért a Hamlet-verseimet.

De nem azért, hogy bárkinek is szemrehányást tegyek, mert...

Semmire nem gondolok úgy, mit akartam volna elérni.

És így tovább. A végtelenig. (Nem a kíméletlenségről van szó.)

XIII.

De mindez, ld. sakk, *nem jól meghúzható* lépések sora. Nem lépnék. Ennek sora van rajtam. Ezért alakul így a kör etc. nekem?

A minimálisan biztosított magány, írom. Minden teher. Minden közömbös, a minimális meglét határáig. Kérdés, nem hagynám-e itt rajongva „nézett” szeretteimet, könyvespolcaim egyikét is (akár), a *hirtelen halál* ellenében? (Milyen bonyolult lesz részletekben lemondani, elhagyni! Jobb az elhagyás, az el-se-hagyás állapotában élni. Ahogy sérült lábammal járok, egészségesen így!) Ó, palackposta! Mi üzenetet van pofád vinni, mikor „Héri” (Herakleitosz) minden hulláma változtat rajtad? De az azonnali lesüllyedés se ment volna. Ha nyitott vagy.

KÖZBEVETÉS

Teljesen az előbbiektől és a következőktől függetlenül. Más szinten, bár ugyanily jegyben, mint az említettek.

Elképzelhető-e, hogy egy életfelfogást, érzületet áthat egy geometriai eszme?

Vagy egy ilyen geometriai eszme, már ha a végtelenfelfogás szubjektív, bár kétségkívül „cantoriánus” foglalata (megannyi elágazása?) geometria, tehát hogy esetleg épp fordítva: érzületünk, tapasztalatvilágunk, életkorunk, életkorunkkal kiütöző jellegünk, emberinek nevezett habitusunk stb. révén határozódik meg? A geometriai stb. eszme, mármint?

A szomszéd falura például később gondoltunk csak. Miután lábsérülésünk hosszabb időre kizárt (kizár) minket a világból, és rájöttünk, ez a bizonyos világ egyáltalán nem is hiányzik nekünk. Igaz, nehezen mondható, hogy magas szárú vadvirágok alatt végigheverni például, vagy a madárcsivitelése ellenünkre volna. Vagy hogy ugyanúgy közömbösek lennének nekünk az odakinti effélék, ahogy a szépséges (közepesen szépséges) vásár-csarnokban a kettévágott, gyönyörű fejeskáposzták *azok*. (*Sem azok?*) Mi ez akkor, ez az egész, ami velünk van?

Birka gondolkodású emberek (különben derekasak) azt mondják, túlságosan sötéten írunk. Mások: és ez fejezi ki a világhelyzetet. Hm. És vannak, akik épp habitusunk miatt, mert hogy tudják, „kik-mik vagyunk”, többé nem okoskodnak, „tessék Bécsbe utazni, művész úr” etc., nem, érvelnünk sem kell, s mintegy a néma gyerek szavaként értenek bennünket. Tehát bármit kell is mondanom, akár ily cikk írásának formájában is, azok miatt kell, s ők a hibásak benne, ha bármi hiba van, akik nem néma-germekségünket értik: akik az ilyet nem, mert nem gyakorlati eszme. Önkény. Önkények közt nem válogathatunk. Adódnak. De: önkénye válogatja. Semmiféle szellemi-rendszerbéli preferálásnak sincs elvi alapja. Legfeljebb rendszerek, változatok etc. tagadásának.

JEGYZET

(Mintegy szépírói toldalék, nem az elméleti emberé.)

A „geometriámra” várható ált. emberi válasz: az intolerancia v. az indolencia. Az én pofátlanságom: 1./ Rajzolj egy láthatatlan pontot. 2./ Rajzolj olyan pontot, amilyen az önmagát elkerülő kör. 3./a. Fogd fel, hogyan fogja ki a végtelen hullámkörből az ómega és alfát (vagy fordítva). 3./b. Van-e ennek konkrét változata? 4./ Csak olyasmivel zavarja, ami érdemben segít nekem, ráadásul nem csupán a te vélelmezésed szerint! 5./ Szoríts síma halálomért. (És még ha feneked szorítod össze is, mikor széles, végtelen főutcán, minden helyek zárta után, hevenyül összeccsinálnád magad. Legyen a te szerencséd az enyém. De aztán semmi más ne!) 6./ Egy kérdés: miből áll a végtelen „fekvő-nyolcas-jele”, ha pontokból, végtelenségeik okán, ily jel se hozható létre. 7./ Kérdés: el tudod-e képzelni, hogy úgy élsz: minden fizikailag létezik, de semmi elvi alapozhatósága nincs? Ráadás: bírod-e, hogy a legkulturáltabb közvetítők is naponta háromszor mondják el, hogy „a szél, a szél, senkitől se fél”, azaz „der Wind, der Wind, das göttliche Kind”; bírod-e akár csak madárkád kedvéért is, aki hallgatja ezeket, a rádiók slágeradásait? Bírod-e, hogy teljesen reménytelen emberei kapcsolatok közepette, érdemben – csak haszonelvvel tagadva! – megvetendő, hitvány körülmények közt, akár isteni, akár merőben materiális munkát végezz, vagy olyan munkát, melynek bizonyított végeredménye, hogy semmi összefüggés nem létezik, csak tényszerűség? S miben különbözöl így „a világtól”??? Mindezt – furcsa – inkább vásárian jó szívvel mondtam.

*

Milyen tiszta szívek vagyunk! Csak mocsoknak hitet bennünket magunkkal a világ mocska. Mert minden közösséget, társadalmat a bunkó

---

hozott létre. Ahol az állam-bunkónak legföljebb kifinomodásáról szólhatunk. Ómega és alfa. De minek, valóban, ily vulgárisan? Ómegajdesz-alfajdesz.

Ó, minden kérdés materiális – mert kérdés. A létrehozhatatlan pont „alapján” természetesen egyenes etc. sem alakítható. Vagy fordítva. Végtelen „ilyet” tartalmazó, tetszés szerinti mennyiségű halmazból „álló” halmaz jön létre. Az első létre-nem jöhetés az α_0 . (Az első végtelen.) Még a szubjektív idealizmus vádját is vállaljuk.

Nagy ritkaság – hogy világian vulgárisak legyünk, s mégis reméljük, „jól”! –, hogy materiális létezésünkre elvi kérdés (haszonelv híján is) jól ráillik, vagy hogy elvi-axiómás meglétünket materiális kérdés eléri. Rossz materiálisok közt *vagy*.

(Ilyenkor is legtöbbször visszahajló aztán az ív.)

Az életet valahogy le kell élni, és ez eddig mindenkinek ment is. Nem hiszek a tudatilag is jó halálban.

Az életnek nevezett halál-állapot legföljebb tudatilag lehet jó. *Életünk, mint önmaga állagát megcáfoló palackposta.*

Más felfogásokkal nem törődhetek. Tiszta dolog: piszkosul elegendem van. De – a legfilozofikusabb mondás – nem számítok.

Senki se tiszta elme. A nem tiszta elme már: a gondolat tisztátalansága. (Ld. palackposta.)

2003. II. 20–24. (!)

Palackposta-utóirat (Lelőhely: Jean-François Lyotard.) (II. 19.)

„A gondolatok nem e föld gyümölcsei. Nem regisztrálhatók környékeik szerint, kivétel itt: az emberi alaphelyzet. A gondolatok felhők. A gondolatok... sosem szűnnek meg egymással mindegyre helyet cserélgetni. Ha már úgy érzed, messze behatoltál bensőséges magányukba” – enyhén szabad ford. –, „nos, ha ezt állítólagos alapstruktúrájuk elemzése során tetted, s így megismerted őket, mondod: ez általában már túl késő, még túl korán.”

Függelék: a jelzett ábrák

?

Függelék (II) a jelzett ábrák

